

A DVI eljárás az Intel cég tulajdona. Két kódolási eljárást alkalmaz, egy valós idejű és egy aszimmetrikusat, a dekódolás azonban a két esetben azonos hardverrel történik. Hang- és állóképtömörítése igen jó minőségű. Mozgóképtömörítése az aszimmetrikus módban nagyon jó minőségű, versenyképes az MPEG eljárással, a szimmetrikus módban is jó minőségű, és a legtöbb alkalmazásra megfelel, zavaró azonban a 150 ms feletti feldolgozási késés.

A négy ismertett eljárás nem egymás helyettesítője, hanem más-más célt szolgáló módszerek, így egymás melletti használatukra, és egymáshoz való közeledésükre lehet számítani.

/STEINMETZ, R.: Data compression in multimedia computing – standards and systems. = Multimedia Systems, 1. köt. 5. sz. 1994. p. 187–204./

(Válas György)

A brit dokumentumellátás stratégiája a következő tíz évre

A *British Library* (BL) 1992-ben megkezdte új, az ezredfordulóig szóló stratégiai tervének kidolgozását, amely a tudományért, kutatásért és innovációért címmel jelent meg. Ehhez való hozzájárulásként – és hogy legyen az új évezredbe átvetető saját stratégiája – a Dokumentumellátó Központ (*Document Supply Centre = DSC*) is felülvizsgálta meglévő stratégiáját, és kidolgozta az újat. A tervezési folyamat során áttekintették a működés tágabb környezetét, SWOT-elemzéssel vizsgálták az alapterveket, a jelenlegi felhasználói csoportokat és igényeiket, a jövőben egyedül, illetve együttműködéssel nyújtható szolgáltatásokat. Mindezek alapján hat funkcionális stratégiát dolgoztak ki a marketing, a szolgáltatások, a gyűjtemény, az emberi erőforrások, az információtechnológia és a pénzügyek terén.

A BL stratégiai terve szerint biztosítani akarja a világszerte a távoli felhasználók publikált dokumentumokkal való ellátásában. Ennek érdekében a DSC másolatokat szolgáltat és eredetüket kölcsönöz; katalógusokat, listákat és figyelemfelhívó szolgáltatásokat nyújt; együttműködik másokkal (a BL-en belül és kívül) a dokumentumellátás és információszolgáltatás terén; építi gyűjteményét; gondoskodik arról, hogy az könnyen hozzáférhető legyen a könyvtár valamennyi olvasótermében; azon dolgozik, hogy az Egyesült Királyságban országos szinten költséghatékony dokumentumellátó rendszer működjön.

A DSC alapvető üzleti célja, hogy 2002–2003-ra 5,6 millióra, azaz az 1992–93-as 2,8 millióra a kétszeresére emelje a távoli felhasználóknak nyújtott dokumentumok számát.

Mindezen célok eléréséhez a következőket tartják szükségesnek:

- minden eddiginél erősebben kell a felhasználói igényekre koncentrálni;
- néhány kiválasztott külföldi piacon jelentős befektetésekre kerüljön sor;
- az információtechnológia minden lehetőségét ki kell használni a gyorsabb, hatékonyabb szolgáltatás érdekében;

- a gyűjtési és hozzáférési politika növelje a teljesített kérések arányát;
- a teljes körű minőségbiztosítás módszerét is fel kell használni a hatékonyság növelésére;
- a személyi állomány hozzáértését ki kell használni és meg kell növelni;
- a BL más részlegeivel együttműködve kell dolgozni a könyvtár szolgáltatásainak integrálásán;
- a kiadókkal együttműködve kell törekedni a copyrightproblémák megoldására.

Ezeket a kulcsstratégiákat támogatja a funkcionális stratégiák csoportja:

Marketing téren a külföldi kérések arányát 25-ről 50%-ra kell növelni 2003-ig, különös tekintettel az észak-amerikai és európai közvetítőkre. A DSC az elektronikus ellátás irányába mozdul, hiszen a BL stratégiája szerint a digitálisan tárolt és kutatási célra hozzáférhetővé tett szöveges dokumentumok egyik nagy központja kíván lenni, s az így tárolt szövegek elektronikus továbbításával a távoli felhasználók lehetőleg gyorsabb és leggyorsabb ellátását célozza meg.

A *szolgáltatások* tekintetében a felhasználói igények széles körének megfelelő költséghatékony szolgálat a cél. Ezt hatékony munkával, az új technológia lehetőségeinek legjobb kihasználásával, rugalmasabb eljárások bevezetésével lehet elérni.

A *gyűjteményi* stratégiának biztosítani kell, hogy a DSC gyűjtési politikáját a használói kérések irányítsák. A gyarapításnak legalább a raktárról való kiszolgálás jelenlegi arányát kell fenntartania. Ebbe beletartozik az elektronikus publikációk, valamint a ritkán kért anyagok más gyűjteményekből való beszerzése. A gyűjtemények optimális használata megkívánja, hogy a BL teljes anyagát egyetlen egységes gyűjteménynek tekintsék, függetlenül tárolási helyétől. A beszerzést minden lehetséges esetben egy példányra korlátozzák.

Az *információtechnológia* használata központi kérdés a könyvtár terveiben. A technológiai fejlődés nagy lehetőségeket nyújt a DSC-nek, hogy

javítsa a gyűjteményeihez és szolgáltatásaihoz való hozzáférést. A jövőben a használók egyre inkább igénylik majd a dokumentumokhoz való elektronikus hozzáférést, amit sem ország-, sem földrajzi határok nem korlátozhatnak. A könyvtár végső célja, hogy képes legyen szöveg, hang és kép továbbítására a távoli felhasználókhöz a gyűjtemény vagy a tájékoztató szolgáltatások bármelyik részéből. Ennek érdekében a központban az elkövetkező tíz évben létre kell hozni a növekvő mértékben elektronikus úton érkező kérések feldolgozását végző rendszert.

Az *emberi erőforrások áttekintése* azt mutatta, hogy a stratégiai célok csak jól képzett személyzettel valósíthatók meg. Sokoldalú tudással és készséggel felvértezett munkatársakra van szükség. Ennek (és a régi személyzet új módszerekkel való találkozásának megkönnyítése) érdekében a személyzeti fejlesztésre és oktatásra állandó figyelmet kell fordítani, a szervezeti struktúrát pedig időnként áttekinteni, szükség esetén módosítani kell majd.

A *pénzügyek* terén abból kell kiindulni, hogy az ilyen ambiciózus tervek pénzbe kerülnek. A hatékonyság, és a kérések mennyiségének növelése

egyaránt ráfordításokat igényel. Ugyanakkor a szolgáltatások árát a mindenkori piac befolyásolja, a könyvtár pedig igyekszik árait a lehető legalacsonyabban tartani. A könyvtár mint egész, új forrásokat keres, a DSC pedig – főleg tengerentúli esetekben – megpróbál közös vállalkozásokba investálni az információtechnológia és a marketing területén.

A DSC 1993 februárjában kezdte meg a következő tíz évre szóló részletes terveinek kidolgozását, amelyeket – a BL folyamatos tervezési ciklusának megfelelően – évente tekintenek át. A stratégiai tervezés két év kemény munkát jelentett, de jelentős eredményeket hozott: a DSC rákényszerült, hogy világossá tegye, mit próbál tenni, és hogyan tegye azt. A központ munkája szélesebb összefüggésekbe helyeződött, a munkatársi gárda pedig részt kapott saját jövőjének tervezéséből.

/BRADBURY, D.: British Library Document Supply Centre strategy. The next ten years. = Interlending & Document Supply, 21. köt. 3. sz. 1993. p. 7–11./

(Mohor Jenő)

A könyvtárközi kölcsönzéstől az elektronikus dokumentumtovábbításig: a holland RAPDOC-tervezet

A Pica 1969 óta létezik Hollandiában, akkor alapította a királyi, a nemzeti és számos egyetemi könyvtár, 1986 óta pedig magánalapítványként működik. Lényegét tekintve együttműködésen alapuló nonprofit szervezet, amely a könyvtári működés és együttműködés, a könyvtárhasználók szolgálatának javítása érdekében fejleszt ki, tart fenn rendszereket és szolgáltatásokat. Tagjainak az alábbi rendszereket kínálja:

- Online osztott katalogizálási rendszer: központi adatbázisa jelenleg nyolcmillió címreklordot tartalmaz (könyvekét, időszaki kiadványokét, zeneművekét, a-v anyagokét), és nagyjából kétszáz könyvtár használja. A nemzeti bibliográfia is a rendszeren keresztül készül.
- Könyvtárközi kölcsönzési rendszer: több mint háromszáz csatlakozó szervezetnek nyújt központi segítséget teljes cím- és lelőhelyinformációval, a kérésforgalom szabályozásával; lehetővé teszi a kérések feldolgozását és a levelezési adminisztrációt, amely félmillió kérés kezelésékor keletkezik.
- Online keresőrendszer: különböző adatbázisokban való keresésre.

- Pica helyi könyvtári rendszer: szabványos hardverből és saját fejlesztésű OPAC-, szerzeményezési, adminisztrációs és kölcsönzési modulokat tartalmazó szoftverből tevődik össze.

Az elmúlt években kifejlesztették a tagkönyvtárak helyi rendszerét a központi Pica rendszerrel összekötő nyílt könyvtári hálózatot, új fejleményként pedig az adatátvitel a holland tudományos kutatási hálózat (a SURFnet) technológiáját használja, ezáltal integrálva a szoftvert és a rendszereket, szabványosítva a keresési lehetőségeket és az adatátvitelt (OSI), és javítva a felhasználók online hozzáférési lehetőségeit.

RAPDOC

A gyors dokumentumellátás kifejlesztésének tervezetét a Pica irányító testülete 1991 márciusában fogadta el, azzal a fő céllal, hogy a könyvtárközi kölcsönzésben a folyóiratcikkhez való hozzáférést javítsa. Hollandia 19 nagy könyvtára (főként egyetemi, tudományos könyvtárak és néhány közkönyvtár) és a Pica a szakminisztérium